

Sygn. akt I C 2817/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : sędzia del. Michał Siemieniec

Protokolant: Jan Migduła

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2023 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. K., R. K.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz i do niepodzielnej ręki powodów W. K., R. K. kwotę 37.405,27 CHF (trzydzieści siedem tysięcy czterysta pięć franków szwajcarskich 27/100);

II. w pozostałej części oddala powództwo;

III. zasądza od pozwanego (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz i do niepodzielnej ręki powodów W. K., R. K. kwotę 6.434 zł (sześć tysięcy czterysta trzydzieści cztery złote 00/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt I C 2817/21

UZASADNIENIE WYROKU

Powodowie W. K. i R. K. pozwem z dnia 27 września 2021 r., skierowanym przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wnieśli o: 1) zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 37.405,27 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty; 2) zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 6 marca 2006 r. zawarli jako konsumenci z pozwanym umowę kredytu hipotecznego. Kredyt został udzielony w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 83.987,85 CHF i miał być wypłacony w walucie polskiej. Kredyt był przeznaczony na budowę i zakup lokalu mieszkalnego i finansowanie prowizji. Umowa została zawarta z wykorzystaniem przedłożonego przez Bank wzorca umownego bez możliwości negocjacji jej treści. Zdaniem strony powodowej świadczenia spełnione w wykonaniu umowy kredytu przez powodów mają charakter świadczeń nienależnych z powodu nieważności umowy. Nieważność ta miała być skutkiem sprzeczności umowy z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, art. 353¹ kc, zasadami współżycia społecznego i rażącego naruszenia interesów konsumentów. Powodowie zakwestionowali też postanowienia umowne zawarte w: § 1 pkt 8, § 2 ust. 1, § 5 ust. 4, § 13 ust. 7, § 18 ust. 1, § 19 umowy, jako abuzywne w rozumieniu art. 385¹ kc. Bank nie ujawnił powodom mechanizmu spłat kredytu i relacji przeliczeń wartości kredytu pobranego do spłacanego, ustalając, że sam

przelicza raty spłaty kredytu, posługując się własną tabelą kursową. Zdaniem powodów, prowadzi to do nieważności umowy, bowiem bez tych klauzul umowa nie może funkcjonować. Wobec nieważności umowy powodom przysługuje roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego, przy czym powodowie dochodzili w sprawie jedynie jego części.

W pisemnej odpowiedzi na pozew z dnia 31 grudnia 2021 r. pozwany Bank wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Na uzasadnienie swego stanowiska pozwany Bank wskazał, iż udzielił kredytobiorcom odpowiednich informacji o kredycie, powodowie oświadczyli, że rozumieją składane oświadczenia i akceptują ryzyka związane z kredytem denominowanym w CHF. Pozwany podniósł ponadto, iż nie nakłaniał powodów do zawarcia umowy oraz nie zapewniał o stabilności kursu CHF, a sami kredytobiorcy byli zainteresowani takim właśnie kredytem. Bank twierdził ponadto, że informował powodów o ryzykach kursowych związanych z kredytem denominowanym w walucie obcej, przedstawił prawidłowe informacje o kredycie oraz działał zgodnie z obowiązującymi w dacie zawierania umowy przepisami, a sama umowa nie naruszała w jakikolwiek sposób interesów powodów, którzy nie są pokrzywdzeni. Pozwany wskazał także, że powodowie mieli możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF. Pozwany wyraził pogląd, że umowa nie narusza zasady swobody umów, jest zgodna z naturą kredytu oraz nie narusza zasad współzycia społecznego, a świadczenia stron wynikające z umowy są zgodne z zasadą ekwiwalentności. Pozwany podniósł też zarzut przedawnienia roszczeń [k. 71].

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

Powodowie W. K. i R. K. są małżeństwem, pozostają w ustroju wspólności majątkowej. Poszukiwali oni w 2006 r. środków na sfinansowanie zakupu lokalu mieszkalnego dla córki - w celu zaspokojenia jej potrzeb mieszkaniowych. W tym celu udali się do placówki pozwanego Banku, którego klientami byli od lat, gdzie pracownik (...) S.A. po przeanalizowaniu dokumentów potwierdzających wysokość dochodów powodów, zaproponował powodom jedynie zawarcie umowy kredytu oferowanego przez Bank pod nazwą „własny kąt hipoteczny”. Zaoferowana powodom umowa przewidywała kredyt wyrażony w walucie CHF, która - według zapewnień pracownika Banku miała być walutą stabilną i bezpieczną, najbardziej opłacalną. Konsumenci przeczytali umowę, jednak była dla nich częściowo niezrozumiała, m.in. co do stosowania mechanizmu przeliczania waluty polskiej na obcą, przedstawiciel Banku nie omawiał z nimi szczegółowo tego mechanizmu, traktując go jako standardową kwestię, informując jedynie, że kredyt będzie spłacany w złotych. Powodowie nie mieli świadomości co do skali ryzyka walutowego i kursowego związanego z zaciąganiem kredytu denominowanego w walucie obcej. Powodowie otrzymali jednak zapewnienie, że większość klientów w tamtym czasie brała kredyt we frankach szwajcarskich. Powodowie nie mieli możliwości negocjowania treści umowy, która została im przedłożona do podpisania, ponieważ miała ona charakter umowy przygotowanej przez Bank na gotowym formularzu. W dacie zawierania umowy powódka była zatrudniona jako krawcowa, powód był emerytem wojskowym, dodatkowo prowadził jednoosobową działalność gospodarczą. Kredyt nie miał związku z tą działalnością gospodarczą, nie był rozliczany w jej ramach, w nabywanym lokalu powód tej działalności nie prowadził.

[dowód: przesłuchanie W. K., R. K., protokół rozprawy z dnia 17 listopada 2022 r., rejestracja od 00:04:12, k. 137, wnioski o kredyt z załącznikami, k. 91-98]

W rezultacie w dniu 6 marca 2006 r. W. K. i R. K. zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. umowę kredytu mieszkaniowego WŁASNY KĄT hipoteczny nr (...) (...) (...).

W § 2 ust. 1 umowy na warunkach określonych w umowie (...) S.A. udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 83.987,85 CHF na budowę lokalu mieszkalnego usytuowanego w budynku realizowanym w K. przy ul. (...) oraz finansowanie kosztów prowizji bankowej. W umowie zawarte zostały m.in. następujące klauzule: § 5 ust. 3: Kredyt może być wypłacany: 1) w walucie wymienialnej – na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, 2) w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju. § 5 ust. 4: W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2, stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego. § 5 ust. 5: W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie wymienialnej, stosuje się kursy kupna/sprzedazy dla dewiz (aktualna tabela kursów), obowiązujące w (...) S.A. w dniu

zlecenia płatniczego. Pojęcie Tabeli kursów zostało zdefiniowane w § 1 pkt 8 umowy następująco: Tabela kursów – tabela kursów (...) obowiązująca w chwili dokonywania przez (...) S.A. określonych w umowie przeliczeń kursowych. W § 13 ust. 1 umowy znalazła się klauzula o treści Spłata zadłużenia kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek następuje w drodze potrącania przez (...) S.A. swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub walutowego kredytobiorcy nr (...). W myśl § 13 ust. 7 umowy, potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) S.A. w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna tabela kursów).

[dowód: umowa kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny, k. 40-42]

Powodowie początkowo spłacali raty kredytu w złotych, a po wprowadzeniu możliwości spłaty w CHF, spłacali w tej walucie. Spłacili całość kredytu, w tym 83.987,85 CHF kapitału i 16.007,23 CHF odsetek.

[dowód: historia spłat rat kredytu, k. 51-55]

Na rozprawie w dniu 17 listopada 2022 r. powodowie, po uprzednim pouczeniu przez sąd o konsekwencjach nieważności umowy i możliwości sanowania jej wadliwości oświadczyli, że chcą nieważności umowy.

[dowód: oświadczenie powodów, k. 152]

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o znajdujące się w aktach dowody z dokumentów. W szczególności oparto się na dokumentach umowy kredytu oraz dokumentach dotyczących tej umowy w postaci załączników do niej oraz dokumentacji złożonej wraz z wnioskiem o udzielenie kredytu. Jednocześnie sąd pominął przeprowadzenie postulowanego dowodu z opinii biegłego, gdyż dowód ten był zbędny wobec faktu, że wysokość roszczeń wynika z zaświadczenia sporządzonego przez pozwany Bank. Ustalając okoliczności zawarcia umowy sąd oparł się również w dużej mierze na dowodach osobowych tj. z przesłuchaniu powodów, których wypowiedzi nie zawierały sprzeczności i odpowiadały zasadom doświadczenia życiowego.

Sąd zważył, co następuje

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie niemal w całości, jedynie co do odsetek podlegało oddaleniu. Powodowie domagali się zapłaty świadczeń nienależnych spełnionych na rzecz pozwanego w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, powołując się na kilka przyczyn nieważności umowy, należy więc wpięrow rozstrzygnąć, który zespół przepisów winien mieć w sprawie zastosowanie do oceny stanu faktycznego. Zdaniem sądu, punktem wyjścia powinna być kwestia niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ i nast. k.c. Przepisy te stanowią bowiem rdzeń systemu ochrony konsumenta i w zakresie swojego zastosowania wyłączają regulacje ogólne, w tym dotyczące konsekwencji naruszenia właściwości (natury stosunku prawnego). W tym zakresie reżim niedozwolonych postanowień umownych wyłącza też zastosowanie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., sygn. akt II CSKP 464/22, publ. Lex nr 3350095). Dodać jedynie wypada na marginesie, że zgodnie z zasługującym na aprobatę poglądem Sądu Najwyższego, sama konstrukcja umowy kredytu denominowanego w CHF, bądź indeksowanego, nie jest sprzeczna z przepisem art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U.2022 poz. 2324), ani też z art. 353¹ kc, stanowiąc możliwe warianty umowy kredytu (zob. wyrok SN z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18, publ. OSNC-ZD 2021/2/20), niemniej jednak w obrocie konsumenckim nie może zawierać klauzul niedozwolonych (abuzywnych). Wprawdzie W. K. prowadził w dacie zawarcia umowy działalność gospodarczą, ale umowa miała na celu zaspokojenie osobistych potrzeb mieszkaniowych córki kredytobiorców, pozostawała bez jakiegokolwiek związku z tą działalnością. Status R. K., jako konsumenta z kolei wątpliwości nie budził. Otwiera to możliwość zbadania treści umowy kredytu z perspektywy przepisów art. 385¹ i nast. kc.

W myśl art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Według § 2 tego przepisu, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Z kolei w myśl § 3, niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Rozkład ciężaru dowodu reguluje § 4 omawianego przepisu, zgodnie z którym, ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Kolejny przepis zawarty w art. 385² kc stanowi, że oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W niniejszej sprawie na pierwszy plan wysuwają się postanowienia umowne wprowadzające mechanizm przeliczania waluty polskiej na obcą i odwrotnie. Są to niewątpliwie klauzule odnoszące się do głównych świadczeń stron. Zgodnie bowiem z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa realizowana była przez powodów w walucie krajowej. Analizując zamieszczone w umowie zawartej pomiędzy stronami klauzule dotyczące przeliczania waluty, należy dojść do wniosku, że z całą pewnością nie określono ich w sposób jednoznaczny. Są one dla laika niezrozumiałe bez pomocy profesjonalnego doradcy. A należy pamiętać, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe powinny zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Klauzula przeliczeniowa powinna być więc sformułowana na tyle jasno, by dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł objąć swą świadomością jej daleko idące konsekwencje, przede wszystkim wpływające z niej uprawnienie Banku do jednostronnego kształtowania wysokości zobowiązania kredytobiorcy. W konsekwencji należy uznać, że pomimo tego, iż kwestionowane klauzule dotyczyły świadczeń głównych, jako niejednoznaczne, podlegają ocenie z punktu widzenia abuzywności, po myśli art. 385¹ § 1 k.c. Analizując przytoczone wyżej postanowienia umowne odwołujące się do kursu waluty obcej z wewnętrznej tabeli kursowej pozwanego Banku, trzeba zauważyć, że kurs ten nie ma charakteru określanego według jasnych i obiektywnych kryteriów, a przeciwnie - zależy każdorazowo od decyzji Banku, który wedle własnej polityki może kształtować jego wysokość, a tym samym wysokość zobowiązań kredytobiorcy. Dodać należy, że w umowie nie wskazano żadnych wytycznych, w oparciu o które ów kurs miałby być wyznaczany. W swoich wypowiedziach powodowie także wskazywali, że nie otrzymali od pracowników Banku takich informacji. Oznacza to, że kwota kredytu denominowanego w CHF była wypłacana w złotych po przeliczeniu według kursu kupna ustalonego arbitralnie przez bank i następnie w podobny sposób były przeliczane spłaty (przy zastosowaniu kursu sprzedaży). W tej sytuacji należy przyjąć, że wymienione klauzule, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów nie wiążą powodów.

Abuzywności postanowień dotyczących waloryzacji można dopatrywać się również w braku ograniczenia ryzyka walutowego kredytobiorców. Skoro Bank jest zabezpieczony przed ryzykiem poprzez prowadzenie w sposób profesjonalny odpowiedniej polityki finansowej, należało oczekiwać wprowadzenia do umowy mechanizmów ograniczających ryzyko ponoszone przez drugą stronę - konsumenta, w związku z nieograniczoną możliwością zmiany kursu waluty. Postanowienia umowne, które narażają kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko wynikające ze zmiany kursu (umowa nie zawiera żadnego mechanizmu ograniczenia ryzyka) - są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumenta. Konstrukcja umowy jest taka, że istotna zmiana kursu waluty obcej może prowadzić do stanu, w którym wysokość zobowiązania (saldo kapitału do spłaty wyrażone w PLN), po wielu latach spłaty kredytu - może wzrosnąć do wysokości znacznie przekraczającej wysokość udzielonego kredytu, pomimo dokonywanych spłat. Wybór kredytu denominowanego w CHF był podyktowany niższą ratą i oprocentowaniem oraz

walutą reklamowaną jako bezpieczna. Należy pamiętać, że przepisy o niedozwolonych postanowieniach umownych zostały wprowadzone do krajowego porządku prawnego w wyniku implementowania Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. UE z dnia 21 kwietnia 1993 r.), co oznacza, że przy interpretacji tych przepisów należy uwzględnić orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości. Zgodnie z utrwaloną już linią orzecznictwa TSUE, kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, ponosi przez cały okres obowiązywania umowy ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku silnej deprecjacji waluty (zob. wyrok z dnia 20 września 2017, C-186/16, R.P.Andriuc i in. Przeciwno Banca Romanaesca S.A.). Samo podpisanie zawartego w umowie oświadczenia, że konsument jest świadomy potencjalnych ryzyk wynikających z zawarcia umowy nie wystarcza do uznania, że Bank spełnił wymóg przejrzystości (zob. wyrok z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring). Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że Bank nie udzielił powodowi wystarczającej informacji co do ryzyka kursowego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2022 r., sygn. akt II CSKP 464/22, publ. Lex nr 3350095). Klauzulę tę należy więc uznać za sprzeczną z dobrymi obyczajami i rażąco naruszającą interesy konsumenta. Nie sposób przyjąć, by w drodze indywidualnych negocjacji powodowie, gdyby zdawali sobie sprawę z konsekwencji omawianej klauzuli, zgodzili się na ponoszenie niczym nieograniczonego ryzyka kursowego.

Należy jeszcze przytoczyć istotny wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. w sprawie K. Dziubak, J. Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, sygn. akt C-260/18, publ. <http://curia.europa.eu>. W orzeczeniu tym Trybunał wyjaśnił, że 1) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. 2) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. 3) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. 4) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziło do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

Uwzględniając ten pogląd, kolejnym etapem musi być rozstrzygnięcie, czy bez zakwestionowanych klauzul umowa może nadal wiązać strony. Na tak postawione pytanie należy, zdaniem sądu, odpowiedzieć przecząco. Wszak po usunięciu mechanizmu przeliczania nie da się w ogóle ustalić wysokości zobowiązania odnoszącego się do świadczenia głównego z umowy kredytu. Z kolei w powołanym wyżej wyroku TSUE sprawie K. Dziubak, J. Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, Trybunał wyjaśnił, że nie ma możliwości zastąpienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Uwzględniając zatem, że po usunięciu zakwestionowanych postanowień z umowy kredytu pomiędzy stronami, umowa nie może w dalszym ciągu funkcjonować, należało jeszcze uwzględnić stanowisko konsumentów – powodów. W rozpoznawanym przypadku powodowie, pouczeni o potencjalnych niekorzystnych skutkach upadku umowy, na rozprawie w dniu 17 listopada 2022 r. oświadczyli stanowczo, że chcą nieważności umowy

i rozumieją konsekwencje powyższego. W tej sytuacji należało przyjąć, że umowa jest nieważna, zatem nie istnieje stosunek prawny z niej wynikający.

Skutkiem nieważności umowy jest konieczność zwrotu przez pozwany Bank spełnionych przez powodów świadczeń - zgodnie z art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. - w wykonaniu nieważnej umowy. Zgodnie z art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W niniejszym przypadku, z uwagi na nieważność umowy kredytu, środki finansowe wpłacone przez powodów stronie pozwanej, tytułem spłaty rat kredytu i innych kosztów uznać należy za świadczenie nienależne. Na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. strona pozwana jest więc zobowiązana do zwrotu powodom wszelkich kwot świadczonych przez nich tytułem spłaty kredytu. Z przedłożonych przez powodów dokumentów dotyczących historii spłaty kredytu wynika, że pozwany Bank winien zwrócić powodom żądane przez nich kwoty, stanowiące jedynie część przysługującego powodom roszczenia. Z uwagi na ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej powodów żądane przez nich świadczenie zasądzono do niepodzielnej ręki powodów.

Przechodząc do zarzutu przedawnienia, należy zauważyć, że do momentu złożenia oświadczenia przez konsumenta o wyrażeniu zgody na stwierdzenie nieważności umowy, roszczenie nie było w ogóle wymagalne, bowiem spłacone raty kredytu nie były jeszcze nienależne. Podstawa świadczenia odpadła dopiero w toku niniejszego postępowania. Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w przekonującym uzasadnieniu uchwały z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. akt III CZP 11/20, publ. OSNC 2021/6/40). Wprawdzie powodowie wezwali pozwanego do zapłaty dochodzonych świadczeń wcześniej, ale dopiero z chwilą złożenia przez powodów wspomnianego oświadczenia na rozprawie (17 listopada 2022 r.) można uznać, że zaktualizował się stan wymagalności. Tym samym nie mogło dojść do przedawnienia roszczeń powodów (art. 120 § 1 kc).

Żądanie odsetek za opóźnienie od świadczenia wyrażonego w walucie CHF oddalono, bowiem regulacja z art. 481 § 2 w zw. z § 1 k.c. odnosi się do świadczeń pieniężnych wyrażonych w walucie polskiej. Oczywistym powinno być, z ekonomicznego punktu widzenia, że odsetki ustawowe za opóźnienie obowiązujące w Polsce dotyczą tylko świadczeń wyrażonych w walucie polskiej. Wypada zauważyć, że gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia wyrażonego w walucie obcej, wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia także w walucie polskiej (art. 358 § 3 k.c.) i w takim przypadku ma prawo domagać się odsetek ustawowych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2 k.c. Decydując się na dochodzenie świadczenia w walucie obcej, wierzyciel musi pogodzić się z faktem, że odsetki za opóźnienie według stopy obowiązującej w kraju nie będą mu przysługiwać. Funkcję waloryzacyjną odsetek spełnia w takim przypadku wyrażenie świadczenia w walucie obcej (CHF). Nie ma tutaj sprzeczności z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1981 r., sygn. akt V PZP 3/81, w myśl której odsetki za opóźnienie w płatności sumy pieniężnej wyrażonej w walucie obcej przysługują wierzycielowi w tej samej walucie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Sąd Najwyższy wyjaśnił tutaj, że odsetki, jako świadczenia uboczne, płatne są w takiej samej walucie, w jakiej płatne jest świadczenie główne, nie zajmował się jednak kwestią według jakiej stopy procentowej liczyć owe odsetki. Zagadnienie to staje się istotne w obecnym okresie, kiedy to obserwujemy istotną dewaluację waluty polskiej, czego wyrazem jest choćby kilkukrotne już podnoszenie w ostatnich miesiącach stopy odsetek ustawowych za opóźnienie obowiązujących w Polsce. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 marca 1990 r., sygn. akt I CR 42/90, publ. Lex nr 9019 trafnie zauważył, że w okresach w których krajowe stopy procentowe - w związku z dewaluacją złotego - znacznie przewyższają wysokość stóp obowiązujących w innych krajach, zastosowanie do spełnionych z opóźnieniem świadczeń pieniężnych wyrażonych w walucie obcej odsetek w wysokości obowiązującej na terenie Polski mogłoby stanowić źródło nieuzasadnionego bogacenia się wierzycieli. Uzasadnione jest więc przyjęcie, że krajowa stopa procentowa odsetek za opóźnienie nie dotyczy świadczeń wyrażonych w walucie CHF. Jak już wspomniano nie ma tutaj zagrożenia dla interesów powodów, bowiem zawsze mogli żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej na mocy art. 358 § 3 k.c.

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z art. 100 zd. 2 k.p.c., bowiem powodowie ulegli jedynie w nieznaczącej części swych żądań (co do odsetek). Na zasądzone koszty złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie dla

pełnomocnika w kwocie 5.400 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2018, poz. 265 ze zm.) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie po 17 zł.

[sędzia del. M. S.]